

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za državsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Dvajset let narodne svobode

Učiteljstvo in narodno obrambno delo — Dvajsetleten razvoj šolstva ob naši meji — Obmejno delo z gospodarskega in socialnega vidika — Klic po združitvi vseh resničnih rodoljubov k smotrenemu delu

Po dvajsetih letih

Ob dvajsetletnici našega narodnega osvobodjenja se slovensko učiteljstvo zaveda pravice in dolžnosti, da izpregovori v splošnem zboru slovenske javnosti tudi svojo besedo.

Pravico do te besede nam daje vse naše delo še izza časa, ko so tuji določali usodo našemu narodu, ko je slovensko učiteljstvo, kljub nemilim tokovom v tisočih in tisočih učilnicah in drugih izobraževalnih tribunah, gojilo narodno zavest, oblikovalo našo narodno dušo in sogradilo na gospodarskih in kulturnih temeljih naše domovine.

Pravico do uvaževanja vrednega mnenja nam daje zlasti naše tesno sožitje z vsemi plastmi slovenskega naroda in iz tega izvirajoče globoko poznavanje vseh njegovih težav in hrepenenj. V nenehanem prizadevanju, služiti svojemu narodu ob vsakem koraku njegovega križevega pota, je spremljal slovenski učitelj naše ljudstvo ob vseh materialnih in moralnih naporih.

Naše poznavanje slovenskega življa, njegovih težav in potreb, nam nalaga dolžnosti, ki se jim v svojem čutu odgovornosti nikakor nečemo in ne, moremo izogniti. V momentu, ko se vsa slovenska javnost pripravljala, da si v odkritosrčnem obračunu zbere vse aktivne in pasivne postavke zadnjih dvajsetih let, t. j. skoraj edine svobodne dobe v naši zgodovini, bi storilo učiteljstvo neodpustljiv narodni greh, če bi stalo na strani in bi iz svoje bogate izkustvene zakladnice ničesar ne prispevalo k prepotrebnim objektivni bilanci narodnega stanja ob dvajsetletnici našega osvobodjenja.

Globoko se zavedamo, da ga ni stanu v Sloveniji, ki bi mogel iskreno trditi, da je storil v tej zadnji dobi vse, kar bi mogel storiti in kar bi bilo nujno potrebno, da se izvrši. Nešteto življenjsko važnih nalog nas čaka, in že bližnja bodočnost bo pokazala, ali smo sploh sposobni, da se jih lotimo z vsem potrebnim optimizmom in zatajevanjem vsakršnega stanovskega ali strankarskega egoizma.

Narodna zavest nas sili, da ob tem važnem razdobju opozorimo slovensko javnost na eno izmed najbolj perečih vprašanj naše ožje domovine, na vprašanje naših obmejnih krajev in narodno ogroženih predelov.

To vprašanje obstoja sicer samo zase, a je rešljivo le s celotno gospodarsko in kulturno organizacijo vsega slovenskega ozemlja. V kolikor so to naša najobčutljivejša mesta, zaslužitveno posebno skrb in pažnjo vsega naroda, kajti na teh mestih ne sme gledati naše ljudstvo temveč se mora čutiti srečnega in ponosnega čuvarja svoje domovine.

Na teh predelih žive onstran državnih meja v stalnih stikih naši bratje po krvi in duhu, zato pomenjata sreča in zadovoljstvo naših državljanov edino jamstvo za optimizem in vztrajnost naših neodrešenih zamejcev.

Slovensko učiteljstvo je vsak čas pripravljeno, da se postavi v delovno občestvo programatično zasnovanega dela.

Zato kličemo ob tej uri vse resnične rodoljube, da se strnejo v nepremagljivo falango ter ne klonejo kljub vsem težočam v svoji veri, da trdna in smotrna volja premaga vse ovire in izvrši najtežje naloge.

Vsi politični dogodki, ki so se v zadnjih letih odigrali okrog naših mej, nam vpijejo glasen memento, da bodi v naših narodnih vrstah dovolj omahovanja in individualnih akcij, ter da zahteva skupna narodna zadeva skupnih, dobro preiščenih in pripravljenih ukrepov,

—1 Ne kvarite naše mladine. Že šolarska mladina dostikrat gori od strankarske nestrpnosti do svojega bližnjega. — Našo mladino treba voditi k plemenitosti in lepemu vedenju! Ne smemo dopustiti, da bi navajali otroke na pota, ki jih vsi spoznavamo za slabše. Komur je le malo mar naša lepša bodočnost, naj spozna svojo krivo pot in naj se še na pravem času zave škodo, ki jo napravljamo narodu! Opozorjamo zato še enkrat: Ne kvarite nam otrok, ne kvarite nam mladine! »Edinost«, 9. VII.

—1 Zahteve učiteljstva meščanskih šol. V resoluciji, sprejeti na kongresu meščansko-šolskih učiteljev v Sarajevu, zahtevajo učite-

lji, naj se z ozirom na dejstvo, da so te šole pokazale dobre uspehe, vsa šolska poslopja popravijo, da bodo odgovarjala pedagoškim in higienskim predpisom, da se čimprej izdajo spremembe in dopolnila zakona o meščanskih šolah, s katerim naj se uredi tako položaj me-

ščanskih šol, kakor tudi meščansko-šolskih učiteljev. Nadalje se zavzemajo za to, da poročene učiteljice še naprej dobivajo draginjsko doklado in da se vsem učiteljem vrne osebna doklada, ki je bila uvedena z uradnim zakonom iz l. 1931. (»Slovenec«, 6. VII.)

Gospodarski in socialni vidiki obmejnega dela

Slovenski narod se ne more bahati z zmagovalnimi bojnimi pohodi, zgodovinski arhivi ne hranijo diktiranih pogodb, ki bi jih slovensko demokratično ljudstvo vsiljevalo kakemu sosedu, nima razkošnih grobnic narodnih vladarjev in velikašev; — samo na grobu velikega kralja Aleksandra I. Zedinitelja stoji skromna žara, napolnjena s slovensko zemljo, ki je izvir naše socialne misli, porajajoče se v borbi in trpljenju z velikimi in močnimi.

Slovenski človek ne predstavlja na zgodovinski poti oblastneža in zatiralca naprednih idej, nasprotno: kot zatiranec je s svojim tihim delom sodeloval pri vseh socialnih pokretnih, ki so šli skozi evropsko zgodovino.

Slovenska socialna misel se je porodila v dobi kmečkih uporov, ko je začelo slovensko kmečko ljudstvo boj s tujerodnimi fevdalci. Revolucionarna romantika je kot univerzalna ideja svojega časa utrjala socialno miselnost v politiki in jo poveljevala v umetnosti, dokler ni zmagala demokracija nad fevdalno samodržnostjo. V dobi narodnih taborov je slovensko ljudstvo, prežeto demokratičnih načel, zahtevalo svoje politične pravice. Po Kreku in Vošnjakih se je boril slovenski narod za gospodarsko in socialno izboljšanje, zavečajoč se, da mu v borbi z narodnimi zatiralci ne sme manjkati trdna gospodarska osnova.

Gospodarska in socialna osnova, podkrepjena z nacionalno mislijo, je bila v vseh dobah najjačja opora v borbi slovenskega življa s tujimi zatiralci.

Stoletno pripadništvo slovenskega ozemlja k avstrijski državi je izoblikovalo svojevrstno, avstrijski državi primerno, gospodarsko strukturo in povezanost slovenskega agrarnega gospodarstva z avstrijskimi trgovskimi in industrijskimi središči. Slovensko gospodarstvo je imelo v dolgih stoletjih vedno le smer navzven proti meji, nikoli ni iskalo središča in ureditve samo v sebi.

H gospodarskim središčem so se prilagajale prometne prilike. Slovensko obmejno ozemlje je prometno mnogo ugodneje povezano z inozemskimi središči kakor z lastno notranjostjo.

Gospodarsko izživljanje izven slovenskega področja in prometna povezanost s tujimi centri je rodila na meji nacionalno indiferentnost: polagoma se je pretakal tuji kulturni vpliv med slovensko obmejno ljudstvo.

Z osvoboditvijo Slovencev in s priključitvijo k Jugoslaviji se je ločilo z novimi mejami slovensko obmejno ozemlje od avstrijskih centrov. V prvi povojni dobi tega nismo čutili, ker je vladala svobodna trgovska politika, ki je še nadalje vzdrževala gospodarske stike s slovenskim obmejnim ozemljem. Gospodarski stiki naših agrarnih predelov z inozemskimi industrijskimi središči so ustvarili v prvih povojnih letih pravo gospodarsko konjunkturo. V tej dobi smo z nesmotrenim nacionalnim delom zamudili gospodarsko organiziranje in prometno povezovanje z notranjostjo.

Gospodarska kriza in avtarktične gospodarske težnje sosednih držav so zarezale v naše slovensko obmejno gospodarstvo globoke rane, ki zevajo ob dvajsetletnici samostojne države in kličejo po pomoči.

Obmejno učiteljstvo je spoznalo v teh kritičnih dneh vso nesmiselnost prerekanja med preživeliimi političnimi ideologijami, ker je ta borba vcepila v slovensko ljudstvo mnogo sovraštva in je povzročila razcep v vaškem življenju, ki onemogoča tudi koristne gospodarske akcije. To nesporazumljenje škoduje zlasti nacionalnim prizadevanjem na meji. Slovensko učiteljstvo želi in zahteva v imenu narodnih interesov depolitizacijo gospodarskega in nacionalnega delovanja ob meji.

Obmejno učiteljstvo čuti, kako potreben bi bil Slovencem narodni program, ki bi po svoji vsebini zajel in reševal v sebi vsa življenjska vprašanja, ki zadevajo naš narod. Novi program mora pokazati življenjsko silo

slovenskega naroda, ko hoče najti svojo rešitev iz današnjih nepovoljnih prilik; z njim se mora izvršiti nov vzpon v življenju slovenskega naroda, saj se mora ob takim programu okreniti pogled obmejnega prebivalstva proti slovenski sredini ter povezati po dolgih stoletjih raztrgani slovenski narod v kolektiv, ki ga mora prevevati demokratična miselnost, gospodarska in socialna pravičnost.

Ob dvajsetletnici lastne države, ki je zrasla iz borbe in krvi naših prednikov, se priključuje slovensko obmejno učiteljstvo vsem borbem za demokratično, gospodarsko in socialno pravično ureditev slovenskega naroda, spoznavajoč, da so to najjačje nacionalne osnove, ki so utemeljene v sodobnem življenjskem toku.

—1 Predlogi šolskih nadzornikov v vrbski banovini. V Banja Luki je bila v torek končana tridnevna konferenca sreskih šolskih nadzornikov iz vrbske banovine. Ugotovitve posvetovalnj so navedene v obširni resoluciji, ki bo predložena prosvetnemu in drugim prizadetim ministrstvom. Resolucija zahteva, da se mora učni načrt za osnovne šole bolj prilagoditi potrebam življenja in načelom sodobne šole. Čimprej naj se uvede enotni državni učbeniki. Telesno vzgojo učencev naj vodijo vojaški referenti in njihovi zaupniki. Za siromašne učence naj se osnujejo primerni podporni fond in zlasti povsod odprejo šolske kuhinje; šole potem bi se smele ostro kaznovati starši, ki otrok ne pošiljajo redno v šolo. — Končno predlaga resolucija, naj se ukinejo sprejemni izpiti za srednje šole, ker so brez smisla in obenem škodljivi za

Šolstvo in učiteljstvo na naši severni meji

Sestavni del naše narodne obrambe je vprašanje naše šole, njene zunanje in notranje organizacije ter položaja učitelja. Ob dvajsetletnem jubileju in manifestiranju našega narodnega hotenja in stremjenja se ozrimo tudi na ta vprašanja in jih v kratkem osvetlimo brez pretiravanja, brez olepšav in prikrievanj; kajti le na ta način bo letošnji jubilej služil tudi za osnovo novemu in pozitivnejšemu obrambnemu delu na naši severni meji. Manifestacija naj ne služi zgolj obujanju spominov, temveč naj bo obenem opomin sistematičnemu delu.

Ko je pred 20 leti pod silo tedanjih razmer in zaradi naše nepripravljenosti močnejši zakoličil mejnike sredi našega narodnega telesa, se je že mislilo, da je raznarodovalno delo našega življa in s tem narodno-obrambno prizadevanje tostran meje izgubilo na svoji ostrini. Prevladovalo je to mnenje predvsem v notranjosti naše zemlje in to v vrstah naše javnosti, kakor v vrstah poluradnih in uradnih krogov. Naivnosti in nepoznavanju dejanskega stanja na naši meji imamo pripisovati, ako stojimo glede naše narodne obrambe na istih stopnjah, kakor smo končali 1918. leta.

Res je, da so se vrstili v teh dvajsetih letih občni zbori narodno-obrambnih društev in organizacij, da so se vršile tu pa tam manifestacije in protestna zborovanja, res je, da je od časa do časa objavilo dnevno časopisje resolucijo obrambnega značaja, kjer se je opozarjalo našo javnost in merodajne činitelje o vedno bolj ogroženem položaju našega ozemlja in življa ob meji; je pa tudi res, da je vse to delo, manifestiranje in protestiranje ostalo več ali manj interna zadeva pripadajoče organizacije ali manjše skupine ljudi brez tesnejše medsebojne povezanosti in tudi tu ni manjkalo medsebojnega strankarskega trzanja in prestižne politične rivalitete. Širše narodne sloje to delo ni vzdramilo. Kako tudi?

V splošnem se je narodno-obrambno prizadevanje reduciralo na šolsko in prosvet-

VSEBINA:

Po dvajsetih letih.

Gospodarski in socialni vidiki obmejnega dela.

Šolstvo in učiteljstvo na naši severni meji.

Maribor — ognjišče za notranjo preosnovo našega šolstva.

Narodno-obrambni namen manifestacijskih učiteljskih zborovanj.

Kratek oris dela učiteljske organizacije za obmejne in narodno mešane kraje.

Razstava »Pedagoške centrale« v okviru kulturne razstave »Maribor 1918.—1938.«

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU.

ugled osnovne šole in učiteljstva, in pa, naj se šolski nadzorniki razbremenijo nepotrebne birokratičnega dela. »Jutro«, 16. VII.

—1 Avstrijske novice. Svetovnoznan učitelj Sigmund Freud, profesor psihoanalize, je zaradi novonastalih razmer zapustil Dunaj in se preselil v London. »Delavska politika«, 11. VI. 1938.

—1 Pravilnik za obmejni in manjšinsko-šolski odsek priobčuje Mariborski »Večernik«, »Jutro« od 15. VII.

—1 Informativen članek o srednjih, učiteljskih in meščanskih šolah Puljske pokrajine je izšel v »Istri«, 14. VII.

—1 Poročilo o zborovanju Slomškove družbe prinašata »Slovenec« in »Slovenski dom« od 6. VIII.

—1 Nove meščanske šole se otvorijo v Domžalah, Gornji Radgoni, Kranju, Slovenskih Konjicah. (Razni listi.)

—1 Koliko časa še... Uvodnik, ki je izšel pod tem naslovom v »Učiteljskem tovarišu« ponatiskuje v celoti »Naš Glas« od 1. avgusta.

—1 Proforsko društvo je v tem letu število 3696 članov, organiziranih je v 10 sekcijah in v 214 pododborih. Organiziranih je 74 % profesorjev v državi (vseh je 4986). Največji odstotek organiziranih ima banjalška sekcija (93 %) in beograjska (89 %), najmanj pa ljubljanska (51 %) in splitska (55 %). »Glasnik proforskega društva« je bil letos tiskan v 3850 izvodih. (»Slovenec«, 8. VII.)

no delo ob meji. Smatralo se je pač, da je narodna zavest abstrakcija, ki jo je možno priučiti in pridobiti z lepimi nagovori in navdušenji. Zaradi tega je tudi po večini to delo slonelo na obmejnim učiteljstvu in na šoli.

obmejnih kraji. Rezultat je bil za nas katastrofalen. Številne slovenske družine so prijavile svoje otroke v te nemške manjšinske razrede.

Kdo nosi krivdo za to? Ali mogoče učitelj? Učitelj je tisti, ki v obmejnih predelih vsak dan opazuje to našo skelečo rano; ta je tudi poleg duhovnika navadno osrednja sila v društvih, organizacijah itd., radi tega priznamo — ker hočemo biti objektivni in odkriti — da leži del krivde tudi na nas; to pa le subjektivno, da bi kazali na prave vzroke in opozarjali merodajne kroge na zlo pri korenini. Kakor je slovensko učiteljstvo brez obotavljanja stopalo v prvih vrstah za Maistrovo zastavo v letih 1918. in 1919. ter skupno s slovenskim duhovništvom organiziralo na njegov poziv krajevne narodne svete in krajevne narodne straže, tako je tudi po teh letih prvo dvignilo svoj klic po narodni obrambi. V okviru svoje stanovske organizacije smo l. 1922. osnovali poseben odsek za obmejno in manjšinsko šolstvo, kjer smo postavili tudi glavni smoter odseku: »Najti bazo, na kateri bi lahko strnili vse duhovne, moralne in gmotne sile k vzajemnemu, nadstrankarskemu in sistematičnemu obmejnemu vsekulturnemu delu«.

Ko je z državno in politično spremembo onstran naše severne meje nastopila pojačana opasnost za naš obmejni življ, se je šele zganila širša javnost. Zopet je bilo učiteljstvo med prvimi, ki je s svojim vzgledom in s svojim načrtom kazalo pot stvarnejšemu narodno obrambnemu delu. Predpogoj vsakemu nadaljnjemu načrtnemu delu je temeljito poznavanje gospodarskih in socialnih pri-

lik obmejnega prebivalstva. Zato si je učiteljstvo, združeno v »Učiteljskem pokretu«, izdelalo tozadevni študijski načrt, po katerem je skupno z odsekom za obmejno šolstvo zbiralo podatke o gospodarskih in socialnih prilikah na naši meji. Plod tega dela je bila posebna številka »Prosvete«. Tu se je v jasni luči pokazala nujna in upravičena zahteva, ki jo ponavljamo že 20 let in velja prvenstveno za obmejno učiteljstvo:

stalnost v službi in na mestu;

kajti samo učitelj, ki mu je zagotovljena stalnost na mestu, bo lahko do dobrih spoznal prilike, težnje in zahteve šolskega okoliša in na osnovi tega gradil svoje delo v šoli in izven šole ter opozarjal javnost in merodajne kroge na potrebe in nedostatke obmejnega prebivalstva.

Le gmotno zasiguran učitelj, ki ga ne bo morila dnevna skrb za obstoj sebe in svoje družine, bo lahko z nasmehom in veseljem posvetil vse svoje sile šoli, mladini in narodno-obrambnemu delu. Z ozirom na težke terenske prilike in gospodarsko siromašne naše obmejne preddele, je nujno, da se

zboljša gmotni položaj obmejnega učitelja.

S položajem učitelja na naši meji je tesno povezan položaj šole. Odsek za obmejno šolstvo je na osnovi anketnih pol proučil položaj tega šolstva. V obmejnih srezih Dravograd, Maribor levi breg, Ljutomer, Murska Sobota in Dolnja Lendava je 33.812 šolo obiskujočih učencev (5000 učencev več kot pred letom 1918.); ti učenci so razdeljeni v 669 razredov (prirastek 250); šol je 148, učnih sob pa 486. Te učence poučuje 609 učiteljev. Tako pride na eno učno sobo 70, na enega učitelja pa 55 učencev.

Po ugotovitvi sodobnih vzgojnih in učnih načel ne sme priti na enega učitelja več kakor 40—45 učencev, da bo vzgoja in pouk plodonosni in uspešni. V prvi vrsti bi bilo potrebno upoštevati to dognano načelo v naših obmejnih šolah, posebno še, ker se onstran meje to načelo ne zanemarja. In kako je v tem pogledu pri nas? Poprечно 55—60 učencev pride na enega učitelja. Če uspehi niso taki, kakršnih je želiti, potem ne leži krivda v učiteljstvu, temveč v tej objektivni činjenici. Najmanj 60 učiteljev je še neobhodno potrebnih.

Ista slika se nam pokaže v pogledu šolskih stavb. Vsaj v obmejnem pasu bi morale biti šolske stavbe v povoljnem stanju, če že ne vzorne. Tako pa pride na eno učno sobo 70 učencev. Nujno je potrebnih še najmanj 23 novih šol, 211 novih učnih sob, 49 novih oddeikov. Tako je stanje in take so potrebe.

Radi svojih izredno važnih obmejnih prilik zahteva naše obmejno šolstvo vse večje upoštevane, kakor pa šolstvo v notranjosti in to v finančnem, upravnem, vzgojnem in učnem pogledu ter mu je priznati prvenstvo v toliko, da bo ono na višju ter nam bo ob primerjanju z vzornim šolstvom onstran meje v ponos in vzgled.

Mnogoletnemu prizadevanju obmejno-šolskega odseka za strnitev vseh narodnih sil k združenemu narodno-obrambnemu delu je v začetku letošnjega leta sledil prvi sestanek skupno z zastopniki narodno-obrambnih in glavnih kulturnih organizacij: Obl. odbor Narodne obrambe v Mariboru, podružnice CMD., podružnice Slov. Straže, Braniborja, Narodno-obrambena odseka Sokol. župe Maribor, zastopniki mariborske prosvetne zveze in Zveze kult. društev.

Maribor — ognjišče za notranjo preosnovno našega šolstva

(K razstavi »Pedagoške centrale« na »Mariborsko tedno«)

V dneh, ko Maribor in vsa severna Slovenija za 20-letnico Jugoslavije kažete svoje s trdom prepojeno kulturno in gospodarsko snovanje, ne smemo spregledati težino problema obmejnega šolstva.

S posebno udarnostjo je bil v prvih mesecih leta 1919. izvršen prevzem vsega prej nemškega in utrakvističnega šolstva ob severni državni meji. Pričela se je nacionalizacija, ki bi naj v kratkem času udušila napore

V idiličnem prividu rodoljuba se je v dveh decenijah zelo zapostavljalo reševanje ekonomskega in socialnega vprašanja obmejnega ozemlja, s tem nedostatkom pa je bila zelo otežkočena zunanja preosnova naše šole v obsegu, kakor bi si ga vsi želeli. Borba za »manjšinske razrede« ima svoje vzroke v gospodarskem osvajanju našega in dokler s proučevanjem ekonomskega in socialnega stanja obmejnega ozemlja ne bomo znali postaviti jez proti potujčevanju, tako dolgo o idealnih šolah ne bomo mogli govoriti! Slovensko učiteljstvo se tega zaveda in je v zadnjem času na novih potih smotrnega obmejnega dela.

Vzporedno z zunanjo preosnovno šolstva mora prodirati težnja za notranjo reformo. Vendar so tudi v tem pogledu odločilne stopnje gospodarskih sil in njim ustrezajoča socialna in pravno-politična ureditev družbe. Značilno za povojno dobo je prizadevanje za »novo šolo« v onih državah, kjer koli so pri zakonodajni odločevali zastopniki delovnih plasti. Vzgojni cilji in izobrazbeni ideali so se oblikovali skladno z zakonitim razvojem. Po vojni prevladuje

socialno - vzgojni ideal,

t. j. »spojitev individualnega in solidarnega človeka, da bi mogli doseči socialno preosnovno človeka - posameznika, družbe in socialno gospodarskih razmer. Nov tip človeka naj bo: notranje močen, pravilnostno usmerjen, oseb-

Pri delu tega odbora so zastopniki učiteljstva vršili zopet v polni meri svojo dolžnost ter v glavnem prispevali s stvarnimi delovnimi pobudami. Ta odbor je podprl predstavo učiteljskega obmejnega odseka na kraljevsko bansko upravo, predlagajoč načrtno izboljšanje obmejnega šolstva z letnim prispevkom najmanj 500.000 din za zgraditev vsaj ene šole v vsakem obmejnem srezu letno, odpravo manjšinskih razredov v skladu z zakonom pri učencih iz narodnostno-mešanih zakonov oziroma renegatov, redno zasedbo vseh obmejnih šol skozi vse leto z vsemi učnimi močmi v skladu z zakonom, zaščito in primerno nagrado obmejnemu, izven šole narodno in kulturno - delujočemu učiteljstvu, ureditev lastništva prekmurskih šol, ki so še last verskih občin, odobritev višjih postavk v šolskih proračunih obmejnih šol in sicer radi velike socialne bede za oskrbo učil vsem učencem, radi važnosti zvišanje zneska za knjižnice, radi uspešnega šolskega dela, večje zneske za notranjo opremo šole in radi zdravja učencev in javnega ugleda, večje zneske za kurivo in dostojno vzdrževanje šolskih poslopij. Tej predstavi je bila priključena tudi sreska šolska statistika s potrebnimi komentarjem.

Vsak posameznik je nemočen, kakor je tudi nemočna posamezna organizacija ali društvo za uspešno delo v našem obmejnem kraju. Vsi skupaj smo pa dovolj močni, da nadoknadimo nedostatke in dohitimo, kar smo v dvajsetih letih zamudili. Čas je, da začnemo!

Učitelj bo med prvimi, ki bo prišel za delo!

—t Že veste, da je »Pelikan« kreda najboljša? Samo s »Pelikan« kredo se najlepše piše, zato vam jo zelo priporočamo. Kreda je spravljena po 12 kom. v 1 škatlici, 8 škatlic v skupnem ovojju.

—t Po delu počitek, združen z razvedrilom in svežostjo! Oboje vam v obilni meri nudi Slodnjakova knjiga »Neiztrohjeno srce«, v 2 delih. V platno vezana 180 din, v polusnje 220 din. Naročila sprejema knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njena podružnica v Mariboru.

—t Kdor se hoče iz srca nasmejati, bo šel takoj v Knjigarno Učiteljske tiskarne in si bo kupil Robovega: »Desetega brata«. Broširana knjiga stane 40 din.

—t Ne pozabite naših bratov onstran meje in naročite Kramolčeve »Koroške slovenske narodne pesmi« za eno, dvo- in troglasen mladinski zbor in klavir. Cena zvezku 24 din.

—t Kdor je štedljiv, piše izključno s »Kutis« svinčniki. Dobijo se samo v knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru. »Kutis« v petih trdotah. Cena komadu samo 1 din.

—t Naročajte vedno več skupaj. Pri naročilih pod 5 din imamo izgubo radi poštnine in drugih stroškov. — Uvažujte našo prošnjo, v vašo in našo korist.

—t Ali poučujete gosli? Vzemite Karla Pahorja 100 slovenskih napevov v 5 zvezkih za dvoje gosli. Vseh pet zvezkov stane le 60 din. Založba Učiteljske tiskarne.

—t Zemljevid kamniškega sreza dobite za 180 din, istega nalepljenega na platno za 220 din. Nobena šola bi ne smela biti brez njega!

no živ, človečansko čuteč in socialno dejaven človek« (dr. Stanko Gogala).

Ogromni razmah tehnike in temu primeren razvoj gospodarstva sta ustvarila v zadnjih desetletjih popolnoma nov svetovni položaj, zato ni čuda, če so se za preosnovno vzgojo odločili tudi oni, ki vzgojnih ciljev in izobrazbenih idealov niso spremenili, pač pa jim je šlo predvsem za didaktične spremembe.

Leta 1921. se je v »Učiteljskem društvu za Maribor in bližnje okolice« ustanovil »Pedagoško-didaktični odsek«, ki si je nadel nalogo, da proučuje nova vzgojna stremjenja, seznanja z njimi učiteljstvo in s tem uvaja novo vzgojo v naše šole. Učitelji mariborskih ljudskih in meščanskih šol so se z vnmom oklenili te ustanove, ki je pričela naročevati iz inozemstva revije in knjige. Pozneje se je odsek preosnoval v »Pedagoško-didaktični krožek«, ki je pod vodstvom prof. Gustava Šliha nastopal samostojno ter prirejal tečaje, debatne večere in pedagoške tedne. Delokrog društva se je razširil tudi v »provincio« ter je bil dolgo let (do ustanovitve »Pedagoškega društva« v Ljubljani leta 1935.) edini pedagoški forum v Sloveniji.

Ali je le slučaj, da se je pričelo živahno pedagoško delo baš v severnem delu Slovenije? Menim, da je že pok. ravnatelj Schreiner ustvaril neko tradicijo za pedagoško snovanje v Mariboru. Saj so baš nekateri njegovi učenci postali prvi glasniki za nova pota. Mnogo pobud za intenzivni študij moderne pedagogike je dajalo prav gotovo obmejno okolje. Kajti onstran državnih mejnikov je bila v prvem letu po vojni »delovna šola« — uzakojena! Četudi je v začetku bilo mnogo nepotrebnega posnemanja in presajanja tujih metod v naše šole, vendar »Pedagoško-didaktični krožek« ni zamudil prilike, da je prikazoval notranjo preosnovno šolstva kot sodobno svetovno stremjenje, ki se mora prav tako uresničiti tudi pri nas. Leta 1925. je krožek v prvem pedagoškem tednu javnost seznanil s »Šolsko reformo«. Udeležencev je bilo 800,

kar je bil za takratno dobo svojevrsten rekord.

»Maribor je postal žarišče šolske reforme!« Tako so pisali časopisi; v resnici smo bili še daleč od ciljev!

Leto pozneje je slovenska javnost prvič slišala nove poglede o »Duševni rasti otroka«. Prišlo je že 1200 poslušalec! Propaganda »nove šole« pa je segla od sreza do sreza. Krožek je pod vplivom razmer razširil delokrog na vso Slovenijo, zato se je preimenoval dne 17. junija 1927. v

»Pedagoško centralo«.

Včlanila se ji je večina učiteljskih društev v takratni mariborski oblasti, pa tudi mnogo posameznikov iz ljubljanske oblasti, ki ni imela sličnega društva.

Idejni in praktični program prof. dr. Fr. Žgeča je l. 1928. pomenil za »Pedagoško centralo« razširjenje in poglobljenje prvotnega programa »Pedagoško-didaktičnega krožka«:

1. organizacija pedagoškega dela;
2. proučevanje vzgojnih problemov in znanstvenih izsledovanj v psihologiji, sociologiji, pedagogiki in didaktiki;
3. samostojno izsledovanje psiholoških in pedagoških dejstev;
4. ustvarjanje stikov med šolo in domom;
5. propagiranje sodobnega vzgojnega dela v šolah vseh vrst.

Neposredni vpliv »Pedagoške centrale« se je v prvih letih razširil tudi na domačo pedagoško književnost. »Popotnik« in »Slov. šolska matica« sta se stavila v službo idej »Pedag. centrale«, pa tudi »Jugoslovansko učiteljsko združenje, sekcija v Ljubljani« si je poleg stanovske borbe osvojilo načela za preosnovno šolstva, kakor jih je postavila »Pedag. centrale«. Vzajemno delovanje vseh teh ustanov je bilo v prid celotnemu slovenskemu šolstvu, ki se je pričelo organizirati po enotnih smernicah »Pedagoške centrale«. Vendar je pozneje politično strankarstvo marsikaj razdejal. Povsem strokovni problemi so se v šolstvu tretirali prvenstveno po strankarsko-politični pripadnosti ali svetovnonazorski

Narodno obrambni namen manifestacijskih učiteljskih zborovanj

Slovensko učiteljstvo, združeno v svoji stanovski organizaciji, se je vedno bavilo z narodno-obrambnimi vprašanji in jim je posvečalo na svojih zborovanjih še posebno pozornost. Praktično delo ob naši meji, spoznavanje narodnih potreb in stalna želja po rešitvi perečih problemov naše države in narodnostne meje, vse to je dajalo učiteljstvu stalne pobude za predavanja, sklepe in resolucije. Le žal, da vsa ta prizadevanja učiteljstva niso našla zadostno zanimanje javnosti in upoštevane na merodajnih mestih. Prav iz tega razloga, in ker se je pokazala v zadnjem času še večja potreba po takem delu, potreba po združitvi vseh naših sil za obrambo narodnega značaja naših obmejnih krajev, je začelo učiteljstvo prirejati večja manifestacijska zborovanja z narodno-obrambnim značajem.

V preteklem šolskem letu, za naše obmejno ozemlje najbolj perečem in lahko rečemo tudi zelo nevarnem razdobju, so bila sklicana tri velika učiteljska zborovanja, na katerih je sodelovalo po več učiteljskih društev. Ta zborovanja so bila manifestacijska in posvečena narodno-obrambni in obmejno šolskim vprašanjem.

V Mariboru se je vršilo 11. decembra 1937. zborovanje sreskih učiteljskih društev Maribor mesto, Maribor desni breg, Maribor levi breg, Sv. Lenart, Dravograd, Slov. Bistrica in Ptuj. Sedem učiteljskih društev se je s približno 600 člani udeležilo te manifestacije za našo mejo v Mariboru in poleg stanovskih zadev razpravljalo tudi o narodno-obrambnih vprašanjih.

Učitelj Mirko Vauda je zborovalcem predložil, kako se odtujuje slovenska zemlja in kako prehajajo naša posestva v nemške roke. Predložil je zborovalcem posebno obmejno spomenico, ki naj bi jo poleg učiteljske organizacije osvojile tudi vse politične organizacije, vsa narodno-obrambna društva in vsi vplivni činitelji, ki naj bi posredovali, da pride pred zakonodajni forum, ker je važna in nujna za utrditev naše meje z vsem njenim zaledjem. Spomenica je bila z velikim navdušenjem sprejeta.

Na tem zborovanju so bile iznešene tudi sledeče ugotovitve:

V političnih srezih Maribor levi breg, Maribor desni breg in Dravograd je 24.389 šolskih otrok s 499 oddelki in samo 460 učnimi močmi. Manjka torej samo v teh treh srezih 39 učiteljev.

V omenjenih srezih primanjkuje 18 novih šolskih zgradb, 47 prezidav šolskih poslopij pa je nujno potrebnih.

Stanje obmejnega šolstva kliče po nujni ureditvi, po opremi, po oskrbi obmejnih šolskih otrok s šolskimi in življenjskimi potrebščinami ter po socialni in nacionalni zaščiti obmejnega življa.

Zborovanje je v imenu CMD pozdravil upokojeni šolski nadzornik Tomažič, ki je tudi kratko očrtal delo CMD za obmejne šole in učence, popisal vrednost darov za letošnje obmejne božičnice.

Na zborovanju devetih učiteljskih društev v Ljubljani 5. februarja 1938. se je zbralo nad 750 učiteljev in učiteljic, članov sreskih društev Kamnik, Kranj, Litija, Logatec, Ljubljana mesto, Ljubljana okolica zahodni del, Radovljica in Škofja Loka. To zborovanje je bilo v celoti posvečeno perečim obmejnimi

opredeljenosti predlagateljev, zato so nastopili časi, ko »Pedag. centrale« ni mogla razviti polnega vpliva navzven. Organizirala je doslej sedem pedagoških tednov za starše, pet počitniških tečajev za učitelje, več študijskih ekskurzij v inozemstvo, lani pa je pod devizo »Vse za otroka!« izdala prvi »Roditeljski list«, ki se je s 5000 izvodov lepo uvelnel med Slovenci. Knjižnica šteje 2162 knjig.

Žal se »Pedagoški centrale« ni posrečilo priklicati v življenje vsaj eno šolo, kjer bi se sodobna vzgojna in učna načela izvajala dosledno v praksi. Tako »poizkusna šola« bi se bila morala realizirati v Mariboru, dobila jo je pa — Ljubljana!

»Pedagoška centrale« bo svoj razvoj in napredek pokazala na razstavi »Mariborskega tedna«. Njen član Julij Kontler je na svojstven način z 20 grafikoni ovekovečil vse faze društvenega dela. Slike naj nazorno pokažejo, da je Maribor kot prvo žarišče za notranjo šolsko preosnovno lepo uspeval, želimo le, da svoje poslanstvo nadaljuje s tem, da svoje uspehe premeri in preceni ter svoja izkustva uspešno prouči in utrdi za bodočnost!

Poleg snovanja »Pedagoške centrale« moramo omeniti »Učiteljski pokret«, odsek JUU, sekcije v Ljubljani, ki si je — izhajajoč iz Maribora in severnega obmejnega ozemlja — nadel hvaležno nalogo, da hoče s proučevanjem življenjskih razmer šolske mladine prispevati k notranji preosnovi naše šole odločilen delež, kajti šele z odkrivanjem gospodarskih in socialnih razmer bo mladinoslovna analiza mogla koristiti tudi šolskemu delu. Prepričani smo, da bo tudi to delovanje prizadevanja za izboljšanje šole krepko podprlo. Posebna zadruga »Pedagoški tisk« je izdala že programatično knjižico »Slovenska šola in učitelj« (M. Mencej), ki jo priporočamo!

Samo nekaj splošnih potez pedagoškega dela je tukaj nakazanih! Velika razdalja je še do končnega cilja. Vendar vidimo, da Maribor s svojimi poborniki dela! Naj bi to delo bilo deležno tudi — obilnih sadov!

E. V.

vprašanjem in potrebi narodno-obrambne dela. Dve predavanji: »Ali nam je narodno-obrambno delo potrebno« in »Po slovenskem Korotanu« sta zadostovali, da je učiteljstvo spoznalo, kako zelo je prav sedaj potrebna privatna iniciativa, ki naj postavi vse sile v obrambo proti ogromnemu raznarodovalnemu aparatu, s katerim razpolagajo nasprotniki. — Mi nimamo osvajalnih namenov, ampak hočemo le ohraniti jezik naših dedov.

Sprejeta je bila tudi sledeča resolucija:

1. Oblasti naj pri podeljevanju subvencij upoštevajo predvsem potrebe obmejnih šol in šol v narodno-mešanih krajih tako, da bodo lahko v vsakem pogledu opravljale svoje naloge v korist našega naroda.

2. Spoštujemo sedanjo državno mejo, vendar pa ne moremo pozabiti na brate onkraj nje, ker ne more biti državna meja hkrati tudi kulturna meja. Zahtevamo manjšinske pravice onkraj meje v isti meri, kakor jih uživajo manjšine v naši državi.

Velike manifestacije obmejnega slovenskega učiteljstva v Murski Soboti 14. maja se je udeležilo članstvo dvanajstih učiteljskih društev. Nad 800 učiteljev in učiteljic se je najprej poklonilo na ondodnem pokopališču borcem, padlim za osvobodjenje Prekmurja, nato se je vsa množica učiteljstva podala na zborovalni prostor. Trije predavatelji, učitelji Antauer, Gumilar in Kokolj so natančno očrtali narodne, socialne in gospodarske, kakor tudi šolske prilike v Prekmurju, ki je v vsakem pogledu najbolj prizadeto in predstavlja tudi danes nerešen obmejni problem naše domovine. Da je temu res tako, priča na tem zborovanju sprejeta resolucija:

Smatramo, da je neobhodno potrebno takoj pristopiti k ureditvi osnovnih pogojev za neoviran razvoj šolstva in za napredek narodne kulture, pri čemer je treba posebej upoštevati obmejne kraje in razmere. Med osnovne pogoje spada ureditev obmejnega šolstva: gospodarsko, socialno in narodno osiguranje obmejnega življa; obmejna šolska poslopja naj tudi po svoji zunanosti oznanjujejo ponos in dostojnost svojega zvanja.

Namen vseh teh manifestacijskih učiteljskih zborovanj je bil zainteresirati prav vse učiteljstvo, predvsem pa vso javnost, za pereče narodno-obrambne probleme in jih skušati spraviti v štadij sistematičnega reševanja in urejanja.

Dnevno časopisje je poročalo o teh velikih učiteljskih zborovanjih in objavljalo tudi njih potek in sklepe. Javnost je torej bila informirana; učiteljstvo je samo sodelovalo, ker se pač v ogromni večini že od nekdanj najintenzivnejši bavi z narodno-obrambnim delom. Ob praznovanju dvajsetletnice narodne svobode pa se morajo najti tudi sredstva, da bo vse to prizadevanje in delo rodilo zaželjene sadove.

Najboljši trboveljski premog, suha bukova drva, bukove odpadke nudi tvrdka

„KURIVO“ družba z o. z.

Tyrševa cesta 31 Telefon 34-34

Kratek oris dela učiteljske organizacije za obmejne in narodno mešane kraje

Za prvo svojo dolžnost sta vselej smatrala slovensko učiteljstvo in njegova organizacija služiti interesom svojega naroda. Zato je bila vsa težina dela osredotočena vedno tja, kjer so bile potrebe največje. Prav zaradi tega se tudi skozi vseh zadnjih dvajset let v svobodni narodni državi Jugoslaviji vije kot rdeča nit posebna skrb učiteljske organizacije za narodno ogrožene kraje, to predvsem za predele slovenske zemlje ob naši državni meji. Organizacija je dajala iniciative in navodila za gospodarsko, kulturno in narodno obrambno delo učiteljstva v teh krajih in si prizadevala, spraviti to delo v določen sistem, da bi tako rodilo čim večje uspehe! V prvi vrsti pa je posvečala svojo skrb obmejnemu šolstvu, ki si ga je prizadevala dvigniti tako v gospodarskem organizatoričnem kakor ideološkem pogledu. To delo in stremenje je prihajalo do izraza na učiteljskih zborih, na sejah uprave banovinske učiteljske organizacije, na zborih predsednikov sreskih učiteljskih društev in na banovinskih učiteljskih skupščinah. Sprejete sklepe in resolucije je organizacija javno objavljala, jih predlagala odločujočim oblastvom, na pojedina vprašanja način in nujnost njihove rešitve opozarjala v posebnih vlogah in predstavkah, skušala je pridobiti oporo za to svoje delo v različnih narodno-obrambnih in kulturnih društvih in ustanovah, kolikor pa je bilo odvisno od nje, je sprejete sklepe v lastnem delokrogu sama izvajala. Nešteto pismenih vlog je odposlala na različna oblastva in razne odločujoče osebe, nešteto osebnih intervencij je izvršila na vseh mogočih mestih in v vseh številnih vprašanjih, ki zadevajo naše obmejne in narodno mešane kraje v narodno-obrambnem, gospodarskem, kulturnem in šolskem pogledu. Obširne knjige bi nastale, če bi skušali to delo kolikor toliko prikazati v podrobnosti.

Ko je bilo treba po prevratu okrepiti delo za dviganje in utrditev narodne zavesti ter organizirano nastopiti proti tuji propagandi, ki je skušala povzročiti nemire in nerodnost v severnih predelih, je bila učiteljska organizacija ena prvih, ki je pristopila k ustanavljanju in organiziranju Narodnih odborov ter k temu pozvala svoje članstvo. (Iz tretje seje vodstva Zaveze z dne 22. dec. 1918. — »Učit. tovariš« z dne 10. januarja 1919.)

S preobratom smo dobili Slovenci sicer tudi v obmejnih krajih svoje šole, bile pa so prazne, ker je primanjkovalo učiteljstva. — Kljub vsemu trudu prosvetne uprave ni bilo mogoče zasesti teh mest. Zopet je bila učiteljska organizacija ona, ki je, upoštevajoč, da je treba v obmejnih krajih tujemu kulturnemu vplivu staviti najmočnejši odpor in zasedi vse obrambne položaje, znala pridobiti znatno število učiteljstva, da se je prostovoljno javilo za premostitev na mejo. — (»Učit. tovariš« z dne 10. januarja 1919.)

Koliko važnosti je polagala organizacija na naše narodno ogrožene kraje, kaže objava vodstva slovenske učiteljske organizacije ob priliki ustanovitve posebnega strokovnega tajništva pri njenem vodstvu. »Učiteljski tovariš« z dne 16. julija 1919., ki seznana v posebnem članku organizirano učiteljstvo o nalogah strokovnega tajnika, piše: »... Odkazane so mu posebne naloge pospeševanja in razširjanja našega obmejnega in zamejnega šolstva.«

Najtežje je bilo v prvi dobi po ustanovitvi lastne države s šolskimi knjigami. Stare knjige je prevel avstrijski duh, novih še ni bilo. Potreba je narekovala, da bi se do končne sestave definitivnih učnih knjig za ljudske šole uvedle provizorične knjige. Te potrebe pa ni uvidela tedanja prosvetna uprava. Višji šolski svet je celo sklenil, da se do sestave novih učnih knjig uporabljajo stare avstrijske. Temu se je učiteljstvo uprlo. — Delegacijsko zborovanje Zveze 5. septembra 1919. proti sklepu Višjega šol. sveta je sprejelo sledeče stališče: »Delegacija slovenskega učiteljstva izjavlja, da iz oziroma na narodno vzgojo ne simpatizira s sklepom višjega šolskega sveta, da bi se še nadalje rabile v naših narodnih šolah z avstrijskim duhom prežete šolske knjige ter pozivlja višji šolski svet, naj deluje z vsemi sredstvi na to, da se to zlo kolikor mogoče kmalu odpravi in se izdajo v najkrajšem času nove čitanke. Z ozirom na navedeno naj tudi višji šolski svet podrejenih šol ne sili rabiti knjige iz bivše c. kr. zaloge.

Ker sestava novih beril ni mogoča do končne državne ureditve, se sklone izdajati »Šolski list« v trojni izdaji t. j. za vse tri učne stopnje. (»Učit. tovariš« z dne 10. septembra 1919., št. 37.)

Ista skupščina je tudi imenovala urednike za »Šolski list« in poverila založitev »Učiteljski tiskarni«. Šolski list je pričel resnično izhajati in je služil slovenskim ljudskim šolam do izdajanja novih šolskih knjig.

Učitelji so v obmejnih in narodno mešanih krajih živeli in delali v posebno težkih razmerah. Narodno obrambno delo je bodlo nešteto naših skritih narodnih nasprotnikov v oči. Sprva se, oplaseni, delu niso upali očito nasprotovati, zato pa so mu tem bolj nasprotovali na skrivaj. Že kmalu pa so začeli delo ogrožati s tem, da so spretno izrabljajoč plašč političnih strank, nastopali proti najbolj delovnim učiteljem. Že v letu 1920. zahteva zato učiteljska organizacija na delegacijskem zborovanju podporo učiteljevemu delu v obmejnih krajih. Te razmere se do danes niso izpremenile. Nasprotno, sredstva, ki se jih poslužujejo nasprotniki učiteljevega

narodno-obrambnega dela na meji in v narodno mešanih krajih, postajajo vedno rafiniranejša. Učitelj je zaradi svojega narodno obrambnega dela neprestano ogrožen. Zaradi tega se tudi neprestano vsa leta ponavljajo na učiteljskih skupščinah sklepi, naj prosvetna uprava učiteljstvu, zlasti onemu na meji in v narodno mešanih krajih, nudi vso oporo in zaščito.

Delo za obmejne narodno mešane kraje, ki je zahtevalo podrobne študije in predvsem poznanja posebnih razmer v teh krajih, je teklo časa naraščalo tako, da ga ena sama oseba, strokovni tajnik pri vodstvu slovenske učiteljske organizacije, poleg drugega dela ni mogel več sam opravljati. Zato je bil pri poverjeništvu UJU v Ljubljani leta 1922. ustanovljen stalen odsek za obmejno šolstvo, ki je obravnaval tudi vsa vprašanja, zadevajoča manjšinsko šolstvo pri nas. Od tedaj obstoja ta odsek stalno pri osrednjem vodstvu slovenske učiteljske organizacije.

Učiteljska organizacija je v svojem stremeljenju, dvigniti naše obmejno šolstvo, skušala v dobi zadnjih dvajsetih let doseči, da se izpopolnijo sledeče zahteve:

da se zgradi v obmejnih krajih zadostno število novih šolskih zgradb;

da se omogoči revnim občinam gradnja z državno in banovinsko podporo ter z brezobrestnim posojilom;

da se z državno in banovinsko podporo popravijo in povečajo stara šolska poslopja, ki ne ustrezajo več svojemu namenu;

da se revne šole z javno pomočjo opremijo s potrebnimi učili;

da se ustanove šolske kuhinje za oddaljene in revne učence;

da dobivajo revni učenci šolske potrebščine brezplačno;

da se pri ustanavljanju obrtno-nadaljevalnih šol in tečajev in kmečko-ter gospodinjsko - nadaljevalnih šol upoštevajo prvenstveno obmejni kraji;

da se v obmejnih krajih zasedejo vsa učiteljska mesta;

da se nastavlajo v te kraje le najboljši učitelji;

da preneha premeščanje učiteljstva v obmejne kraje »po službeni potrebi«, ker se tako premeščeni učitelji ne morejo čutili zadovoljne in se zato v teh krajih ne zakoreninijo. — Službovanje v obmejnih krajih je treba smatrati za častno nalogo. Obmejnih krajev ne smemo proglasiti za kazenske postojanke;

da prosvetna uprava ne premešča učiteljev iz obmejnih krajev, ako ti sami za to ne prosijo;

da prosvetna uprava pomaga ustvariti pogoje, da ostanejo učitelji daljšo dobo v obmejnih krajih. Ker je službovanje v teh krajih združeno z večjimi žrtvami in napor, naj se prizna učiteljstvu posebna nagrada;

da uživa učiteljstvo zaradi svojega šolskega in izvenšolskega dela vsestransko podporo in zaščito vseh oblastev;

da se z državno podporo in iz drugih javnih sredstev ustanove in vzdržujejo šolarske knjižnice;

da prenehajo biti manjšinske šole potujčevalnice naših lastnih otrok in naj se ukinejo povsod, kjer za to ni resničnih pogojev po zakonu;

da izda prosvetna uprava jasna navodila, kateri otroci smejo obiskovati manjšinske šole;

da otroci iz narodno mešanih zakonov, kjer je eden od roditeljev jugoslovanske države narodnosti, ne morejo posesti manjšinske šole oziroma oddelke;

da mora biti vsakemu našemu otroku, četudi je sam v manjšinskem razredu, zajamčen pouk v materinščini;

da se narodnim manjšinam v naši državi priznajo te tiste in tolike pravice, kolikor jih uživajo naše narodne manjšine v materni državi poedinih manjšin pri nas.

Vsa leta je učiteljska organizacija posvečala posebno skrb tudi narodno - obrambnemu delu, ki ga je vršilo učiteljstvo pod okriljem številnih naših narodno - obrambnih društev. Pri tem delu si je steklo učiteljstvo obilice izkušenj in si izgradilo tudi svoje gledanje, ki bi ga morala upoštevati vsaka narodno - obrambna institucija, če naj bo njeno prizadevanje čim uspešnejše. Predvsem pa je prišlo učiteljstvo tudi do spoznanja, da veliko število društev z narodno - obrambnimi cilji, ki jih je čisto mnogo tudi v najmanjših krajih, uspehov na narodno - obrambnem polju ne pospešuje, ker to delo ne poteka po istih smernicah. To in pa potreba preureditve manjšinskega šolstva na taki osnovi, da bi pri tem ne bili narodno ogroženi v mešanih krajih naši lastni otroci, kar se učiteljski organizaciji sami ni posrečilo doseči, je dalo pobudo, da je banovinska učiteljska skupščina v juliju v Ljubljani leta 1932. sprejela sklep, naj organizirajo sreska učiteljska društva v obmejnih in narodno mešanih krajih vsako na svojem teritoriju anketo z vsemi narodno-obrambnimi društvimi. Snov anketiranja naj bi bila določitev smernice za enotno delo na vseh narodno - obrambnih vprašanjih. Potrebni material, ki naj bi prišel v razgovor, je v teku leta 1932. zbrala sekcija JUU v Ljubljani. V prvih mesecih leta 1933. so se vršile ankete sreskih in narodno-obrambnih društev po srezih. Po soglasnih sklepih teh anket naj bi se osnoval poseben Narodno-obrambni svet na širši anketi, ki naj bi se vršila v Mariboru in za katero naj bi izvršila učiteljska organizacija vse potrebne predpriprave.

V teku leta 1933. je delo sprva lepo napredovalo. Sestavljena so bila že tudi pravila za Narodno-obrambni svet, do čigar ustanovitve pa kljub vsemu prizadevanju učiteljske organizacije ni prišlo. Širša anketa, ki naj bi se vršila v Mariboru in pri kateri naj bi sodelovali poleg zastopnikov učiteljskih društev tudi zastopniki narodno-obrambnih društev iz poedinih srezov, se ni sestala. Učiteljstvo je že ob pripravah za anketo naložilo na ovire osebnega, političnega in lokalnega značaja. V največji meri pa je oviralo uresničenje te dobre namere to, da so si posamezna narodno-obrambna in nacionalna društva ljubosumno lastila primat pri delu te vrste. Zamisli Narodno - obrambnega

sveta, ki naj bi deloval kot vrhovna instanca vsega narodno-obrambnega in nacionalnega dela, kateremu bi se morali ukloniti vsi interesi in činitelji v javnem življenju, torej nismo mogli uresničiti in ga nimamo niti še danes. To je trpka resnica.

Potrebno je, da danes na pragu prve dvajsetletnice osvobojenja spoznamo svoje napake iz preteklosti in gremo vsi preko drobnih osebnih zadev složno na delo, ker bomo le tako uspešno služili narodu in državi. Učiteljstvo je za tako delo vedno pripravljeno in prepričano, da bo le z vsestransko pomočjo vseh pozitivnih sil uspelo tudi v svojem prizadevanju za dvig in prospah obmejnega šolstva.

Razstava „Pedagoške centrale“ v okviru kulturne razstave „Maribor 1918.—1938.“

Dnevnik so ob prikazovanju mariborske razstave zelo laskavo ocenili gradivo, ki ga je razstavila mariborska »Pedagoška centrale«. Stopila je prvič pred širšo javnost ter dokumentirala važen delež, ki ga doprinaša k razvoju jugoslovanskega šolstva in vzgojstva.

Diagrami in grafikon — delo tov. Jul. Kontlerja iz Studencev — kažejo na zelo posrečen način razvoj in napredek pedagoškega dela v Mariboru. Že smoter P. c. je lepo ponazorjen.

Porast obiska pri počitniških tečajih za učiteljstvo kaže zanimive podatke:

L. 1925. je bil 6 dnevni tečaj s 60 obiskovalci, leta 1931. 4 dnevni s 331 obisk. (dr. Prihoda!), leta 1933. je bil 14 dnevni tečaj z 98 obisk., leta 1935. 14 dnevni tečaj s 130 obiskovalci in 1937. leta 6 dnevni tečaj s 110 obiskovalci.

Knjižnica P. c. šteje danes 2162 knjig, leta 1921. pa 123 knjig, število izposojenih knjig raste, v nekaterih letih pa tudi pada. Izposojevalcev v letu 1937. je bilo 139, izposojenih knjig pa 696. Po srezih je na prvem mestu Maribor in okolica, nato Ptuj, Celje, Ljutomer, mnogo pa je, žal, srezov, ki ne beležijo nobenega izposojevalca. Po strokah ima knjižnica največ del didaktične vsebine, sledijo psihologija, splošna pedagogika, sociologija, filozofija itd. Važen je tudi oddelek učnih knjig tu- in inozemstva.

Ekскурzije so se vršile v večjem obsegu trikrat na Dunaj (v Glöcklovi dobi) in enkrat na Čekoslovaško. Skupno je bilo pri teh 150 udeležencev. Posamezniki so obiskovali tečaje in kongrese v Parizu (dr. Zgeč in Vranc), v Zenevi (Šilih), v Berlinu (Vranc, Rode, Kavčič), v Londonu (Ostere), v Heidelbergu (Haberman), v Helsingöru (Bračičeva in Mlačnikova) in še nekaj drugih. Študijska potovanja so se pri vseh vršila na lastne stroške, kar je vredno posebnega poudarka, saj je n. pr. tov. Vranc za vsa svoja potovanja v inozemstvo porabil znatno vsoto 20.000 din, ne da bi prejel kakšne podpore od koder koli.

Delež Pedagoške centrale na pedagoški publicistiki v Sloveniji je pri »Popotniku« od leta 1919. dalje tak, da so njeni člani napisali 52% člankov na 46,3% straneh, v »Pedago-

škem zborniku« 28,5% člankov na 30,8% straneh, v »Slov. učitelju« 18,5% člankov na 21,5% straneh. Člani »Pedagoške centrale« so napisali v »Popotniku« v vsej dobi 1984 strani, v »Slov. učitelju« pa 612 strani. Zanimivo je, da od leta 1935. dalje pišejo člani »Pedagoške centrale« več v »Slov. učitelju« nego v »Popotniku«.

»Roditeljski list« beleži 5247 naročnikov, od teh jih je na ljudskih šolah 2511, (ljudskih šol je med naročniki 630), na 35 meščanskih šolah je 575 naročnikov, na 14 srednjih šolah 517 naročnikov, na 15 strokovnih šolah pa 108 naročnikov.

Revije v P. c.: 24 domačih in 21 tujih. Mladinskih časopisov je 10.

Pedagoški tedni za roditelje kažejo zanimive številke:

1. Leta 1925. »Reforma naše šole«, 800 udeležencev.

2. Leta 1926. »Duševna rast otroka«, 1200 udeležencev.

3. Leta 1932. »Domača vzgoja otrok in samovzgoja staršev«, 1000 udeležencev.

4. Leta 1934. »Aktualna vprašanja domače vzgoje«, 1000 udeležencev.

5. Leta 1935. »Težkoče domače vzgoje«, 1000 udeležencev.

6. Leta 1937. »Problemi srednje šole«, 1100 udeležencev.

7. Leta 1938. »Problemi mestnega in predmestnega otroka«, 600 udeležencev.

Knjige, ki so jih napisali člani Pedagoške centrale so razstavljene v celoti. Največ knjig beleži dr. Jeraj (11), prof. Fink (10), Flere (10), Šilih (4), Vranc (4), Čiček (2), Roš (2), Senkovič (2), Stupanova (2), Lavrenčič (2), Žerjav (1), Hočevar (1), Družovič (1), Juranič (1), Dobršek (1), Hudales (1), Petelinova (1).

Slike vseh 4 predsednikov (G. Šilih, M. Senkovič, dr. Zgeč, A. Ostere) skupno s podpredsedniki dr. Poljancem, Rodetom, Pučelikom in častnim članom P. fleretom krasijo poleg slik s študijskih ekskurzij in tečajev pročelje te prve razstave mariborske »Pedagoške centrale«, pri kateri nosijo največji delež na uspehu od vsega početka slovenski učitelji.

Vivat, crescat, floreat!

-r-

Splošne vesti

GLAVNA SKUPŠČINA JUU V ZAGREBU
20., 21. in 22. avgusta 1938.

Navodila: Vsak udeleženec mora imeti člansko legitimacijo opremljeno z znakom za l. 1937./38. Brez te ne bo imel nihče dostopa na skupščino.

Prijave za stanovanje naj pošljejo udeleženci sekciji JUU v Ljubljani. V prijavi naj navedejo kje želijo stanovati (hotel — internat — privatno). Skupščina bo pričela zasedati 20. avg. popoldne. Spodaj priobčujemo vzorec pooblastila, ki ga morajo imeti predsedniki sr. dr. in delegati.

Sresko društvo — — — — —

Pooblastilo

za — — — — — člana gornjega sreskega društva JUU, ki ima — — — — — reci: — — — članov JUU, da zastopa sresko društvo na glavni skupščini v Zagrebu 1938. I.

V — — — — — dne — — — — —

Predsednik: — — — — — Tajnik: — — — — —

Brez pooblastila ne bo mogel biti verificiran noben predsednik in delegat.

Za člane upravnega in nadzornega odbora sekcije ter člane glavnega odbora sekcije bo izdala pooblastilo sekcija.

Vzemite s seboj tudi uradniške legitimacije.

— Zahvale za pozdravne brzojavke z banovinske skupščine. Predsednik sekcije tov. Kumelj je prejel od šefa kabineta ministrstva prosvete zahvalo za udanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu, prav tako od ministrskega predsednika in prosvetnega ministra zahvali za pozdravni brzojavki. Tudi izvršni odbor JUU se zahvaljuje za brzojavko. V vseh pismih je izražena tudi zahvala članstvu za pozdrave.

— Pedagoški tečaj za učitelje se bo vršil od 22. do 27. t. m. v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani, Miklošičeva cesta. Pričetek tečaja je v ponedeljek, 22. t. m., ob 9. uri dopoldne. V tečaj so sprejeti vsi prijavitelji. Vsak udeleženec se mora prijaviti pred vodom v dvorano, da dobi izkaznico in plača vpisnino 20 din. Pedagoško društvo je zaprosilo prosvetni oddelek kr. banke uprave, da

dovoli udeležencem tečaja bivanje v Ljubljani do všteteja 27. avgusta t. l., ker bi sicer morali biti že 25. na svojem službenem kraju.

Odbor.

— V višjo pedagoško šolo v Zagrebu — odsek za nadzornike bo sprejetih 20 učiteljev (ic). Za sprejem lahko prosijo učitelji (ice), ki niso nad 35 let stari in so položili diplomski (zrelostni) in praktični učiteljski izpit z odličnim ali prav dobrim uspehom ter so najmanj 10 let poučevali na ljudski ali meščanski šoli. — Prošnje je vložiti do 31. avgusta na: Rektorat Višje pedagoške šole v Zagrebu, Meduličeva ul. 33. — Priloge: Spričevalo o diplomskem in praktičnem učiteljskem izpitu, potrdilo o službenih letih in ocena za vsa leta, krstni list, zdravniško spričevalo, obveza, da bo ostal v državni prosvetni službi najmanj trikrat toliko let, kolikor bo na Višji pedagoški šoli. — Sprejeti kandidati bodo obveščeni o sprejemu službenim potom.

— Zadruga »Dom učiteljev« vabi in poziva svoje članice, da se v častnem številu udeležijo velikega narodnega tabora, ki se vrši v Mariboru 14. avgusta t. l. v proslavo 20 letnice naše države. Po možnosti naj nastopijo v svečanem sprevodu v narodnih nošah. — Prijavijo naj se Ženskemu društvu v Mariboru, ki event. preskrbi tudi hrano in stanovanje. — Odbor.

— Učiteljski dom v Ljubljani obvešča vse tovariše, da je znižal cene ročnim zemljevidom: Kamniške planine — Gorenjska ravnina — Ljubljansko polje na 2 din in Josip Ribičič: Igrice I. zvezek na 5 din za vezan izvod ter 3 din za broširan izvod. — Z znižanjem cen zemljevidov je omogočeno, da si iste nabavijo vse šole za svoje učence. Tovariši, tovarišice — posezajte po teh naravnih zemljevidih, ki jih dobite v Učiteljskem domu v Ljubljani ali pa v Učiteljski knjigarni, odnosno v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA naproša vse člane, ki bodo v teku počitnice premeščeni, da se pravočasno odjavijo pri tajništvu in da tudi poravnajo članarino, ako so v zaostanku. Naproša se tudi tovariše, ki so sprejeli statistike po odtujeni zemlji, da iste izpolnijo in nemudoma odpošljejo društvenemu tajniku. — Odbor.

— Učitelji obrtno nadaljevalnih šol! Za učno gradivo vam bo najboljši pripomoček knjiga za damske obleke in perilo ter knjiga za moška civilna in uniformna oblačila. Knjigi dobite pri Knafelj Alojziji, strokovni učitelj, Ljubljana, Križevniška ulica 2.

— K 15-letnici mature na mariborskem moškem učiteljskišću se zberemo tovariši in tovarišice v soboto, dne 13. avgusta, ob 15. uri na vrtu pivovarne Union (prej pri Götzu). Pridite točno vsi in vse!

— Dijaški internat »Učiteljski dom« v Ljubljani sprejema za šolsko leto 1938./39. dijakke od 1. do 4. razreda srednjih šol kakor tudi dijake drugih šol v popolno oskrbo. — Fantje dobe dnevno petkrat izdatno hrano ter so vedno pod vestnim nadzorstvom. Trije izprašani filozofi, odnosno juristi, jim pomagajo pri učenju. Mesečna oskrbina znaša din 600,— in se plača od septembra do konca maja, tedaj 9 mesecev. — Mesec junij je oskrbina prost, najsi traja šolski pouk le nekaj dni ali ves mesec. Dijaki, ki ostanejo v zavodu vse leto, dobe ob sklepu 2% popust od celoletne oskrbine. Dve brezplačni mesti v našem internatu pripadata učiteljskima sirotama. Za sprejem v internat vložite prošnjo z izpričevalom na upravo »Učiteljskega doma«, Ljubljana VII, Žibertova ul. 27, do 18. julija t. l. Pri upravi doma se dobe tudi prospekti in vse podrobne informacije. Če starši žele, oskrbi naša uprava tudi vpis dijaka na njegovi šoli.

Osebnne zadeve

—i Premeščeni so z odlokom naslednji učitelji in učiteljice v Sloveniji: Berger Marta iz Zagorja v Mokronog, Bajec Ljudmila iz Kostanjevice v Ljubno, Bajec Teodora iz Sv. Ane k Sv. Križu, Burja Ljudmila iz Strukavca v Cankovo, Bežan Viljem iz Radmožancev v Krupljinu, Bajlec Ivan iz Bogojine v Martijance, Bajlec Matilda iz Bogojine v Martijance, Beranič Angela iz Lepe njive v Ribnici na Pohorju, Bežjak Jožef iz Lipe v Odrance, Cerar Bogomil iz Koprivnika v Ljubno, Čič Albin iz Ivancev v Dokležovje, Čič Ivana iz Ivancev v Bakovce, Damoš Marija iz Adlešičev v Hrastnik, Dolenc Stanišlav iz Stare Lipe v Tribuše, Demšar Hilda iz Gaberja v Selce, Ehrlich Elizabeta iz Hinj v Sladki vrh, Florenini Amanda iz Galicije v Marenberg, Forstner Franc iz Vel. Lašč v Ribnici, Gajšek Emil iz Mitvarjencev v Gornjo Radgono, Golež Ana iz Sladkega vrha v St. Jurij, Grilc Julijana iz Sovodenj v Selce, Gaber Ana iz Vrhniške na Homec, Hvala An-

ton iz Zusma v Galicijo, Hanzliček Ana iz Lokovca v Marenberg, Jelšnik Helena iz Orešja v Sv. Križu, Juršič Berta iz Device Marije v Brezju v Črešnjec, Jancič Frida iz St. Jošta v Muto, Korže Ida iz Turnišča v Marenberg, Kavčič Antonija iz Sv. Urbana v St. Janž, Korbar Pavlina iz Kozjega v Slatino-Radenci, Kozjak Lojze iz Prihove v Tišino, Kalčič Antonija iz Podsrede v Blejsko Dobravo, Kalan Ana iz Razbora v Selce, Korošec Karel iz Dobja v Toplice, Kulovec Franc iz Kuzme v Sv. Marjeto ob Pesnici, Kleč Antonija iz Brežice v Šmarje pri Jelšah, Kovač Radoslav iz Bukovice (vrhaska banovina) v Zabrdo, Lapajne Janez iz Budincev v Zamostje, Lampič Marija iz Velike Doline v Ovsišje, Levstik Eleonora iz Šmarja pri Jelšah v Brežice, Malnar Vera iz Stare vasi na Brdo, Mitterhammer Elza iz Sv. Jošta na Kozjaku v Artiče, Matjan Matevž iz Zabukovca v Loke, Matjan Ljudmila iz Zabukovca v Loke, Möschl Jožefa iz St. Ilja v Planico, Miselak Katarina iz Sv. Andraža k Sv. Lovrencu, Mohorič Dragica iz Narapela v Majšperk, Neugebauer Vladimira iz Toplic na Dvor, Nanut Angela iz Loškega potoka v Dvorsko vas, Oblesček Zora iz Šmartna v Sela, Ozvald Dragica iz Zalega loga v Zameško, Pipan Dragica iz Runka k Sv. Martinu, Primec Marta iz Bodoncev v Sv. Vid, Prelovec Irma iz Velenj v Dolško, Prevec Amalija iz Cerknice v Gor. Logatec, Potočnik Irma iz Negove v Kapelo, Rancinger Jadviga iz Čentibe k Sv. Križu, Rojič Ida iz Kapce k Sv. Marku, Slabe Karel iz Bušeče vasi v Stoperce, Slabe Marija iz Bušeče vasi v Stoperce, Slana Antonija iz St. Jerneja v Stranice, Sodin Konrad iz Sv. Kunigunde v Vitanje, Svetlič Jaromil iz Zalega loga v Zameško, Starič Franciška iz Dvora v St. Vid, Skubic Ida iz Radovljice v Talčji vrh, Schubert Alojz iz Stoperce v Bušečo vas, Schubert Milena iz Stoperce v Bušečo vas, Šveglj Stefan iz Petisovcev v Rečico, Šega Ivana iz Mallega Slapnika v Voklo, Šemrov Ana iz Dragatša v Cerknico, Schaubach Tea iz Prosenjakovcev v Jarenino, Štrus Ljudmila iz St. Vida v Breznico, Štiglic Marija iz Vuzma v St. Janž, Švigelj Bogomira iz Dol. Bistrice k Sv. Trojici, Tominc Mira iz Odrancev v Koprivnico, Tavželj Ljudmila iz Javorja v Vel. Gaber, Verbič Franc iz Janjeva (vrhaska banovina) v Gor. Lendavo, Zavec Marija iz Sv. Miklavža v Slinivno, Zupan Alojzija iz Velike Doline v Slatno Brezovico, Zabavnik Emilija iz Svetega Marka v St. Vid pri Grobelnem.

—i Premeščen je po lastni prošnji šolski nadzornik Peter Močnik iz Prevalj v drugi šolski okraj Maribor levi breg.

Kaj vse pišejo

o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU

—i »Kam, gospodje učitelji?« Pod tem naslovom razpravlja »Glasnik JRZ za savsko banovino« o skupščini zagrebške sekcije Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Skupščina je bila pretekli teden v Zagrebu. Na predlog sekcijske uprave je bilo sklenjeno predložiti na glavni skupščini JUU za vso državo, naj se pravila JUU spremene med drugim tako, da se bo organizacija imenovala »Udruženje učiteljev kraljevine Jugoslavije« in pa da bo iz ciljev združenja ertano delo za državno in narodno edinstvo. Predlog sekcijske uprave je bil z večino glasov sprejet. »Glasnik« pravi k temu med drugim: »Uprava je poslušala glas ulice, diktat politične stranke, ki ni in ne bo nikdar mogla zbrati okrog sebe niti hrvaškega dela naroda, kaj šele ves jugoslovanski narod. Pozabila je na dolžnosti, ki jih učiteljem nalagajo dosedanja pravila ter zakon o narodnih šolah, na katerega so prisegli in po katerem morajo delati v šoli in izven šole, ako hočejo jesti državni kruh. Večina je s svojim glasovanjem sprejela soodgovornost z upravo za ta čin. Ali razumejo ti učitelji, kaj so storili? Polnoletni so, morali bi razumeti!« (»Jutro«, 26. VII.)

—i Ostro pisanje »Samouprave«. V nedeljo je bil na Sušaku občni zbor tamošnjega društva Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Po končanih poročilih je bila med drugim z večino glasov sprejeta resolucija, naj se JUU federalistično sprejedi, banovinska sekcija JUU za savsko banovino pa prekrsti v »Hrvaško učiteljsko združenje«. — Službeno glasilo JRZ »Samouprava« zaradi tega ostro kara učiteljske delegate in med drugim pravi: »Ako delajo kaj takega že učitelji, ki jim je izročila država v vzgojo svojo mladino, up in nado naroda, potem je nastopil čas, da se resno zamislimo. Gospodje učitelji na Sušaku se kruto varajo, če mislijo, da bodo lahko rušili osnovne zakone naše države. Država ne bo mogla preiti molče preko takih sklepov, ki jih mora najostreje obsoditi sleherni njen verni sin. Če so gospodje siti državne službe, potem naj lepo dajo ostavko na svoja mesta. Saj je danes 1500 vsega spoštovanja vrednih učiteljev Jugoslovenov brez posla. Gospodje učitelji na Sušaku naj ne pozabijo, da so prisegli in da se taki koraki, kakor je bil njihov, zelo strogo kaznujejo in to ne samo z upokojitvijo. Prav tako pa naj tudi ne pozabijo, da je država dosti močnejša, kakor oni vsi skupaj s svojimi prišepetanci in vsemi mogočimi pokreti.« (»Jutro«, 13. VII.)

—i Učiteljsko in politika. »Novosti« poročajo, da je na učiteljski konferenci v Parkracu sreski načelnik obvestil navzoče učiteljsko o odredbi notranjega ministrstva, da se učiteljsko ne sme aktivno udeleževati v

nobeni politični stranki. Temu nasproti pa poroča glasilo JRZ »Vreme«, da se v srbskih okrajih ustanavljajo učiteljski odbori JRZ. »Delavska politika«, XIII. 52., 11. jun. 1938.

—i Sreske učiteljske knjižnice ne dobivajo več podpor. Učiteljske knjižnice so za nadaljnjo izobrazbo učiteljskega silno potrebne, ker se tudi vzgojne metode z napredkom razvijajo. Učitelji sami si dragih knjig ne morejo nabavljati, ker je njih socialni položaj neugoden... Vsekakor pa je treba več skrbni in žrtve za tako važna vprašanja. »Delavska politika«, XII., 54., 16. jun. 1938.

Naša gospodarska organizacija

—g Zadrudnikom Učiteljske samopomoči. Proti koncu meseca julija vam je razposlala uprava položnice za nakazilo članskega prispevka za 3 smrtne primere: 462.—464. smrti primer. Umrli so: Grudnik Fran, Novo mesto; Kalan Ivan, Stružev pri Kranju; Mahnič Adela, Ptuj. Samski člani nakažejo po 16 din, zakonski pari pa po 31 din. Zamudnikom smo prišli tudi vse zaostanke in jih prosimo, da jih v mesecu avgustu poravnajo. — Položnici smo priložili tudi tiskan seznam v II. četrtletju letošnjega leta umrlih članov.

Učiteljska tiskarna

—t Šol. upravitelji se opozarjajo, da se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne predpisane tiskovine tednika in razrednice.

NOVA »DRUGA ČITANKA«

Prosvetni svet v Beogradu je na svoji junjski seji odobril novo »Drugo čitanko«, ki jo je predložil v aprobacijo »Redakcijski odbor za sestavo čitank pri JUU v Ljubljani« (Flere, Jurančič, Skulj, Vrance).

Nova čitanka je zasnovana na načelu celote. Berila so povezana med seboj in tvorijo dopolnilno čtivo za »delovne enote« strnjenejšega šolskega dela, v kolikor se pač predvidoma vrši v okviru štirih letnih časov po naših šolah.

Ta način pomeni prehod od starih čitank k »čitalnim polam«, o katerih se je že mnogo pisalo in govorilo. Splošno mnenje (in tudi strokovne izjave uradnih ocenjevalcev) je zelo laskavo ter bo čitanka prav gotovo važen prispevek k modernizaciji naše ljudske šole, zlasti še, ker bosta III. in IV. čitanka, ki sta že tudi pripravljena za predložitev, nadaljevali isti posrečeni sistem kompleksov.

Učiteljska tiskarna, ki bo čitanko založila, je že preskrbela tudi lepe ilustracije,

tako, da bo nova »Druga čitanka« že do jeseni na razpolago, na kar se opozarjajo vsi razredniki 2. oddelenj!

—t UČITELJSKE PRIPRAVNICI IN PRIPRAVNIKI, POZOR! Učiteljska tiskarna izda te dni brošuro profesorja Venceslava Čopiča: Praktični učiteljski, veroučiteljski izpit in praktični izpit za otroške vrtnarice. To so prepotrebna navodila vsem, ki se jih tiče. V brošuri dobite vse, kar je v zvezi s tem izpitom, od prošenj za pristave k izpitu, zakonskih predpisov in uredb pa do snovi, ki jo morajo kandidatje obvladati. — Tak priročnik je nujno potreben učiteljskim pripravnikom in pripravnicam, ki bodo delali praktični učiteljski izpit, šolskim upraviteljem in sreskim šolskim nadzornikom, ki imajo opravka s prijavitelji za izpit in članom izpitnega odbora. Priročnik stane samo 10 din. Pridno sezite po njem, da bo izpit uspešen!

—t Pazite! Naročilnice za monopske zvezke in za zvezke privatne izdaje so bile priložene novim cenikom, zato vas prosimo, da se jih točno poslužujete! Sezonska naročila izvršite pravočasno, da ne bo nepotrebnih reklamacij za izostanke! Nujno prosimo, da se točno izražate pri naročilu razrednic! Ne pozabite navesti število otrok, broširano, kartonirano, vezano ali samo v polah!

—t Zopet bodo izšli novi ročni katalogi, zato jih ne pozabite navesti pri naročilu! Izšli so že tudi novi tedniki in razrednice.

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne vam ne nudi le šolskih potrebščin, marveč vam postreže tudi z najnovjšimi modnimi in znanstvenimi časopisi, vsakovrstnimi revijami, knjigami itd.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev Članstvu Učiteljskega pevskega zbora — Emil Adamič — sporočamo, da bo prihodnji pevski tečaj od 22. do vstetega 27. avgusta t. l. Ker mora biti učiteljsko letos glasom odloka kr. banske uprave v Ljubljani na svojih službenih mestih že 25. avgusta, velja za članstvo UPZ za ostala dva dneva odlok min. prosvete, katerega se poslužuje običajno za dopust pri pevskih tečajih v šolskem času. Začetek tečaja je 22. t. m. ob 10. uri v prostorih Glasbene Maticice v Ljubljani. Zbor bo študiral koncertni program za turnejo po Sloveniji, Bosni in Dalmaciji, ki bo meseca oktobra t. l., zato je tečaj obvezen za vse članstvo. Ob priliki pevskega tečaja bo tudi zborova skupščina. — Tajništvo.

Stanovska organizacija JUU

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO KOČEVJE je zborovalo zadnjič v tem šolskem letu dne 11. junija 1938. v Kočevju.

Situacijsko sliko organizacije je podal tov. predsednik.

»O reformi šole« je predaval g. prof. Rudolf Koblica, pedagoški vodja bežigradske poizkusne šole.

Povernica odseka učiteljice tov. Trobiševa je govorila o nalogi učiteljice na vasi. Delegata za banovinsko in državno skupščino sta tov. predsednik in tajnica, namestnik tov. Dequal Ciril.

Zbor je pooblastil odbor, da zanikrneže izterja potom odvetnika.

Čok, tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO CELJE je zborovalo 11. junija t. l. ob udeležbi nad 150 članstva.

V situacijskem poročilu je tov. predsednik podal sliko težkega materialnega stanja učiteljsva in državnega uradništva vobče glede na veliko podražitev življenjskih potrebščin. Učiteljsko je preobremenjeno z zasebnimi brigami, zlasti podeželsko, ki šola deco v mestu, pa tudi potrebno strokovno literaturo si le komaj še delno nabavlja. Pri ukinjanju razredov naj se predhodno preiščejo pogoji glede na velikost učnih prostorov, higienske predpise ter naj se upoštevajo tu principi sodobne šole. Iz predavanja prof. Čopiča v Ljubljani o razmerah, v katerih živi slovenska šolska mladina, so bili citirani odstavki, ki kažejo kako nujno potrebna je pomoč, kjer gre za zdravo bodočnost našega naroda.

O seji glavnega odbora JUU, o velikem učiteljskem zborovanju v Murski Soboti in o seji društvenih predsednikov sekcije je poročal predsednik, o seji sekcijske uprave tov. Fr. Wudlerjeva, o delu Slov. šolske matice in »Roditeljskem listu« tov. Gobec, o Učit. tiskarni tov. Pogačnik.

Za delegate so bili poleg predsednika izvoljeni: za banovinsko skupščino tov. Metod

Moderne
tkanine

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

Požar, Zdolškova, Jagrovič, nam. Zdolšek, Ana Zupanova, Pogačnik; za glavno skupščino tov. Hajnsšek, nam. Jagrovič.

Sprejeti so bili predlogi:

1. »Naš rod« naj izhaja v 9. številkah.

2. Mladinska matica in sekcija naj razmišljata o pogojih za ustanovitev lista za šoli odraslo kmečko in delavsko slovensko mladino, ki bi ji ta bil potrebno nadaljevanje »Našega roda« (tov. Gobec).

3. Sekcija, oz. njen odsek za obrtno nadaljevalno šolstvo naj pokreneta akcijo za pravično izenačenje honorarjev na teh šolah vsem, ki imajo polno kvalifikacijo za ta pouk; odsek naj na banovinski skupščini poda svoje poročilo (tov. Gerlanec).

4. Na učiteljskih skupščinah naj se ne predlagajo nove resolucije, dokler niso uspele zahteve resolucij iz prejšnjih let (tov. Jagrovič).

Pisatelj Janko Kač je burno pozdravljen stopil pred učiteljsko svojega domačega okraja s predavanjem »Lik savinjskega kmeta«. Uvodoma je navedel pisatelje, katerih dela prikazujejo slovenskega kmeta ter navedel oporišča za njegovo raziskavanje. Tip kmeta, kakor je savinjski, sega etnično in jezikovno od Celja preko Vranskega in Škofje Loke do Tolmina. Savinjski kmet je vaju živeti v ugodnih življenjskih prilikah, kočarji so naseljeni le v industrijskih okoliših, ponosna mladina se ne udinja za hlapce in dekle, rajši odhaja k industriji in rudarstvu doma in na tujem. Duševno in telesno je zdravega jedra, njegova življenjska doba močno presega povprečje. Ni veseljak, je realen, praktičen in varčen, le hmelj ga včasih dela hazarderja, rad nagiblje v sarkastičnost. Visoka je njegova civiliziranost. Občutljiv je njegov pravni čut, vendar se ne pravda rad. Tuje lastnine se ne dotika, smisel za kolektivnost pri njem nazaduje. Njegovi odnosi do vere temelje na odnosih do zemlje, na tej sloni tudi njegova morala. Politične strasti so mu tuje. Savinjski kmet je velik ohranjevalec naše narodne bitnosti. V njegovem poznavanju temelji tudi uspeh vsakega vzgojnega dela.

Predavatelj je žel za svoja temeljita izvajanja mnogo odobravanja. Pokazal je, kako tudi sam ves korenini v savinjski grudi, iz katere je izšel ter je v naši literaturi njen najneposrednejši in najmočnejši glasnik.

Fran Roš, preds. Ad. Jagrovič, tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA je zborovalo dne 18. junija 1938. v Veliki Poljani v navzočnosti 30 članov.

Po pozdravnih besedah je tovariš Peter nel v kratkem orisal delo sekcije in celotnega združenja. Tovariš tajnik je v svojem poročilu obravnaval vprašanje članstva in zborovanj ter reorganizacijo dela v društvu. Za tovariša blagajnika, ki je bil radi boleznii odsoten, je poročal tovariš predsednik in ugotovil, da je blagajniško stanje letošnjega poslovnega leta mnogo boljše od lanskega. Dolg pri sekciji z junijsko članarino vred znaša 2642 dinarja.

Po prečitaniu dopisov so prišli na vrsto mnogoštevilni predlogi, tičeči se vprašanju stanju, organizacije, šolstva in prosvete sploh.

Na banovinski in državni skupščini bo zastopal društvo tovariš predsednik Peter nel. Namestnica za banovinsko skupščino bo tovarišica Prešern Štefanija iz Beltincev, za državno skupščino pa tovariš Križanič Franc iz Velike Polane.

Sledilo je predavanje tovariša Križaniča »Kratek obris psihiatrije«, v katerem je na kratko orisal vzroke in razvoj duševnih bolezni, v čem se ta obolenja kažejo in opisal nekaj obolenj, ki jih učitelj v življenju večkrat srečava (kretinizem, melanholijska, pijanska blaznost, božjast).

V zvezi s tem predavanjem se je predlagalo od članstva, da se objavi soboško predavanje tov. Gumilarja in Kokalja.

Pri slučajnostih se je oglasil tovariš Franc Mlekuž in dokazal, da se odredbe o izdaji spričeval, matičnih listov in sestave statistik ne ujemajo s predpisanimi tiskovinami. Tovariš predsednik ga naprosi, da pošlje izdelane predloge društvu v nadaljnjo postopanje.

Peter nel, preds. Križanič Franc, tajnik.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000 — vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.